

Loppuraportti 2012

Käsikynkkä-projekti 2010 – 2012 Me Itse ry

Selkokielineen raportti projektista

Sirkka Nikulainen, projektityöntekijä

Tuula Puranen, selkokielen asiantuntija

Kokemuksen ääni
Me Itse ry:n Käsikynkkä-projekti 2010–2012

Aluksi	2
Me Itse ry	2
Käsikynkkä-projektin aloittamisen syitä	3
Käsikynkkä-projektin tavoitteet ja toiminnan muodot	5
Käsikynkkä-projektin tuotokset	6
Käsikynkkä-projektin tulokset	12
Käsikynkkä-projektin vaikutukset	19
Käsikynkkä-projektin haasteet ja niihin etsityt ratkaisut	22
Lupaavat käytännöt ja niiden juurruttaminen	23
Käsikynkkä-projektin tärkein anti	30
Lähteet	32

Aluksi

Tämä on selkokielen raportti
Me Itse ry:n
Käsikynkkä-projektista.

Käsikynkkä-projekti oli
Me Itse ry:n ensimmäinen
oma projekti.
Me Itse ry sai rahat projektiin
Raha-automaattiyhdistykseltä
eli RAY:ltä.

Käsikynkkä-projekti alkoi
vuonna 2010 ja loppui 2012.
Se kesti siis kolme vuotta.
Sinä aikana projekti koulutti
71 kokemuspuhujaa.

Tässä raportissa kerrotaan
projektin toiminnasta eli
kehitysvammaisten ihmisten
kouluttamisesta kokemuspuhujiksi.
Lisäksi kerrotaan, mitä
tuloksia projektissa saatiin ja
millaisia vaikutuksia sillä oli.

Aivan aluksi kuitenkin
esitellään Me Itse ry
ja kerrotaan, miksi
projekti tehtiin.

Me Itse ry

Me Itse ry on
kehitysvammaisten ihmisten
oma yhdistys.
Se perustettiin vuonna 1999.

Me Itse ry on valtakunnallinen
eli se toimii koko Suomessa.
Sillä on noin tuhat jäsentä
ja yli 30 alajaostoa eli
paikallista toimintaryhmää.

Me Itse ry perustettiin, koska
kehitysvammaiset ihmiset olivat
kyllästyneet siihen,
että muut päättivät

heitä koskevista asioista.
Heitä oli syrjitty siksi,
että heillä oli kehitysvamma.

Kehitysvammaiset ihmiset
halusivat lopettaa syrjinnän.
He halusivat, että heitä
kuunnellaan oikeasti ja
heidän tarpeensa ja toiveensa
otetaan vakavasti.

He halusivat samat oikeudet
ja ihmisarvon kuin muillakin.

Koska kehitysvammaiset ihmiset
eivät vielä ole tasa-arvoisia
muiden kansalaisten kanssa,
Me Itse ry:llä on yhä
samat tavoitteet kuin alussa.

Jotain kuitenkin on muuttunut
vuosien varrella.

Nykyisin Me Itse ry:tä
halutaan kuulla yhä useammin,
kun valmistellaan päätöksiä,
jotka vaikuttavat myös
kehitysvammaisiin ihmisiin.

Päätäjien lisäksi myös
monet järjestöt ja oppilaitokset
ovat yhä kiinnostuneempia kuulemaan
kehitysvammaisilta ihmisiltä,
miten heidän arkensa sujuu ja
mitä he tarvitsevat,
jotta elämä olisi hyvää.

Käsikynkkä-projektin aloittamisen syitä

Käsikynkkä-projekti alkoi
siksi, että monet tahot
tarvitsivat tietoa
kehitysvammaisten ihmisten
asioista suoraan heiltä itseltään.

Esimerkiksi päättäjien kiinnostus
kehitysvammaisten ihmisten
arjen sujumista kohtaan on

kasvanut vuosi vuodelta.

Me Itse ry:n aktiiveilta ja johtoryhmän jäseniltä kysytään yhä enemmän mielipiteitä ja kannanottoja asioihin, jotka koskevat kehitysvammaisia ihmisiä.

Kehitysvammaisia ihmisiä pyydetään yhä useammin kertomaan siitä, miten kehitysvamma vaikuttaa elämään. Heitä pyydetään kertomaan näkemyksiä asumisesta, työstä ja muusta arjen sujumisesta.

Pyytäjinä ovat muun muassa oppilaitokset, järjestöt, valtakunnalliset työryhmät, palvelujen tuottajat ja muut sosiaalialan toimijat.

Me Itse ry:n puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät pystyneet kahdestaan vastaamaan kysyntään. Siksi Me Itse ry tarvitsi lisää kehitysvammaisia ihmisiä kertomaan myös julkisesti kokemuksia ja mielipiteitä.

Koska vain harva ihminen osaa luonnostaan puhua yleisölle, tarvittiin koulutusta.

Koulutusta tarvittiin siihen, miten asioista puhutaan ja miten puhe rakennetaan. Myös esiintymistä piti oppia.

Me Itse ry:ssä ajateltiin, että koulutus onnistuisi parhaiten omassa projektissa. Siksi Me Itse ry suunnitteli Käsikynkkä-projektin ja haki sille rahoitusta RAY:ltä eli Raha-automaattiyhdistykseltä.

RAY myönsi rahat ja tällä tavalla Me Itse ry sai historiansa ensimmäisen oman projektin.

Käsikynkkä-projektin tavoitteet ja toiminnan muodot

Alun perin tarkoitus oli kouluttaa henkilöitä, joita olisi sanottu kokemuskouluttajiksi.

Kokemuskouluttajat olisivat olleet kehitysvammaisia ihmisiä. He olisivat kouluttaneet esimerkiksi päättäjiä ja viranomaisia ottamaan päätöksissä huomioon myös kehitysvammaiset ihmiset.

Pian Käsikynkässä huomattiin, että sen tarjoama koulutus ei anna kehitysvammaisille ihmisille valmiuksia toimia kouluttajana. Sen sijaan koulutus antaa valmiudet toimia puhujana.

Koulutuksen suorittaneista henkilöistä tuli kokemuspuhuja.

Puhujien tehtävä oli kertoa omista elämäkokemuksista ja muista oman elämänsä aiheista. Tällaisia aiheita ovat esimerkiksi opiskelu, työ, asuminen, toimeentulo, köyhyys, ihmisoikeudet, kiusaaminen, ja arjen sujuminen.

Kokemuspuhijat kertovat myös siitä, millaista on olla kehitysvammaisen kansalainen suomalaisessa yhteiskunnassa. Lisäksi he edustavat Me Itse ry:n toimintaa.

Koulutuksen avulla oli tarkoitus tukea kehitysvammaisia ihmisiä tuomaan esille omia näkemyksiä ja mielipiteitä. Lisäksi tavoitteena oli, että kokemuspuhujia olisi eri puolilla Suomea.

Kokemuspuhujista haluttiin muodostaa puhujapankki. Puhujapankkia olisi pyöritetty Tampereelta Me Itse ry:n toimistosta. Jokainen koulutettu puhuja olisi kuulunut puhujapankkiin.

Esimerkiksi kunnat, järjestöt ja oppilaitokset olisivat voineet tilata puhujia puhujapankista.

Käsikynkkä-projektin tuotokset

Tuotos tarkoittaa sitä toimintaa, jota Käsikynkässä tehtiin. Toiminnan pitää olla sellaista, että se auttaa projektia pääsemään tavoitteisiin.

Seuraavaksi luetellaan, mitkä olivat Käsikynkkä-projektin tuotokset.

1. Puhujakoulutus ja koulutusmalli

Käsikynkkä-projekti koulutti kokemuspuhujia seitsemällä paikkakunnalla. Ne olivat: Helsinki, Turku, Tampere, Jyväskylä, Pori, Joensuu ja Oulu.

Koulutuksiin osallistui yhteensä 71 kehitysvammaista henkilöä.

Koulutus kesti 42 tuntia. Tuntimäärä jakautui seitsemään eri teemaan. Koulutus päättyi tilaisuuteen, jossa jokainen puhuja piti koepuheen oikealle yleisölle.

Puhujakoulutuksista tehtiin koulutusmalli. Myös kehitysvammaiset ihmiset osallistuivat sen tekemiseen.

Koulutusmalli tarkoittaa sitä,
että kaikki puhujat koulutetaan
samalla tavalla joka puolella Suomea.
Toisin sanoen on luotu malli,
jonka mukaan koulutus tapahtuu.

Koulutusmallia voidaan käyttää
myös projektin jälkeen ja
sitä voivat käyttää esimerkiksi
kaikki sellaiset vammaisjärjestöt,
jotka haluavat kouluttaa
omia kokemuspuhujia.

Koulutusten tueksi tehtiin
myös materiaalipaketti.
Materiaalipaketissa on
muun muassa kauluspaita,
jota puhuja voi käyttää
esiintymistilaisuuksissa.
Paidassa on Me Itse ry:n logo
eli tunnus.

2. Kokemuksen ääni -seminaarit ja seminaarimalli

Käsikynkkä-projekti järjesti
viisi seminaaria.
Ne olivat:
Oman elämän ääni (Pori 2.12.2011)
Hyvä elämä (Helsinki 24.1.2012)
Kohti täyttä elämää (Joensuu 31.1.2012)
Hyvä ja itsenäinen elämä (Pyhäjärvi 30.5.2012)
Juhlaseminaari Kokemuksen ääni (Tampere 21.11.2012).

Kokemuspuhujat nimesivät
seminaarit itse ja
asettivat niille tavoitteet.
He miettivät itse myös
seminaarien rakenteen ja
päättivät puheidensa aiheet.

Kaikkien seminaarien tavoite
oli kertoa vammaisten ihmisten
kokemuksista, mielipiteistä
ja näkemyksistä.

Puhujat toivoivat, että
he voisivat vaikuttaa asenteisiin
ja sellaisiin päätöksiin,
jotka koskevat vammaisia ihmisiä.

Puhujat halusivat rohkaista omalla esimerkillään muita vammaisia ihmisiä ajamaan omia asioitaan.

Puhujat olivat myös valmistautuneet siihen, että toimittajat haastattelevat heitä lehtiin ja muihin tiedotusvälineisiin.

3. Ohjauskäynnit

Käsikynkkä-projektin työntekijä kävi kouluttajan kanssa tapaamassa puhujien ryhmiä eri alueilla.

Ohjauskäynneillä kokemuspuhujat vaihtoivat kokemuksiaan puhujakeikoista. Lisäksi kerrattiin asioita puheen pitämisestä ja esiintymisestä.

Tulevaisuuden osalta pohdittiin esimerkiksi sitä, tarvitsevatko kokemuspuhujat tukea, millaista sen pitäisi olla ja miten sitä voitaisiin järjestää.

4. Esite

Käsikynkkä-projektista tehtiin selkokieline esite. Lisäksi projektille tehtiin oma logo eli tunnus. Logoa käytettiin tiedotteissa ja koulutusmateriaaleissa.

Puhujat jakoivat esitettä esimerkiksi puhujakeikoilla. Esite teki tunnetuksi Käsikynkän toimintaa.

5. Puhujapalkkiokäytännöt

Käsikynkkä-projekti toivoi, että kokemuspuhujat saavat palkkion puhujakeikasta. Tavoite oli, että tilaajat kohtelevat heitä tasavertaisesti

muiden puhujien kanssa.

Palkkioista tehtiin puhujille tarkat ja selkeät kirjalliset ohjeet koulutuskansioon.

Myös koulutuksissa käsiteltiin palkkioihin liittyviä asioita.

Puhujien kehitysvamma haittasi selviytymistä palkkioasioissa. Siksi taustahenkilöille opetettiin, miten palkkioiden kanssa pitää menetellä. Taustahenkilöiden avulla palkkioasiat sujuivat hyvin.

6. Kokemuksen ääni -juttusarja

Selkolehti Leija julkaisi vuosina 2011 – 2012 yhteensä kaksitoista juttua sarjassa, jonka nimi oli Kokemuksen ääni.

Käsikynkkä-projektin työntekijä ja Leijan toimitus suunnittelivat juttusarjan yhdessä. Jutuissa kokemuspuhujat kertoivat itselleen tärkeistä aiheista.

Tärkeitä aiheita olivat muun muassa parisuhde, ikääntyminen, ystävyys, työ, koulutus, asuminen ja vapaa-aika.

Selkolehti Leija on Me Itse ry:n jäsenlehti.

7. Nettisivut ja facebook

Käsikynkkä-projekti teki omat sivut Me Itse ry:n kotisivuille. Omilla sivuilla projekti tiedotti toiminnasta kaikille, joita se kiinnosti.

Käsikynkkä oli myös Me Itse ry:n facebookissa. Loppuvuonna 2012

Käsikynkkä kertoi melkein kaikki kuulumisensa ja ajankohtaiset asiat facebookissa.

8. Radiokampanja

Me Itse ry ja Kehitysvammaisten Tukiliitto tekivät yhdessä radiokampanjan. Sen nimi oli Samaa luuta ja nahkaa.

Kampanja kuului valtakunnallisilla ja paikallisilla radiokanavilla kehitysvammaisten teemaviikolla joulukuussa vuonna 2011.

Me Itse ry ja Tukiliitto tekivät kampanjan Luovat palvelut -nimisen tuotantoyhtiön kanssa.

Kampanjan tekemiseen osallistuivat myös kokemuspuhujat Sami Helle ja Anu Lehtonen. He toivat kampanjassa esille ajatuksia asumisesta, työstä ja ihmisoikeuksista.

9. Kaksi DVD:tä

Kokemuspuhujien puheenvuoroista tehtiin kaksi DVD:tä. Ensimmäinen tehtiin Kohti täyttä elämää -seminaarista, joka pidettiin Joensuussa tammikuussa 2012.

Toinen DVD kuvattiin Käsikynkän seminaarissa Porissa ja Pyhäjärvellä. DVD:n nimi on Kokemuksen ääni ja sen kuvasi MekaTV. Tästä DVD:stä tehdään tekstitetty versio vuonna 2013.

Me Itse ry voi käyttää DVD-tallenteita koulutuksissa, alajaostojen toiminnassa, taustatukihenkilöiden koulutuksessa, vertaistapaamisissa ja kokemuspuhujien materiaalina.

10. Leikekansio

Käsikynkkä-projektin työntekijä keräsi kaikki lehtijutut, jotka käsittelivät kokemuspuhujia tai projektin seminaareja. Hän kokosi jutut leikekansioon.

Leikekansioon kertyi 28 juttua vuoden 2012 loppuun mennessä.

11. Tukimallit

Kokemuspuhujat tarvitsivat vaihtelevan määrän tukea puhujakeikkoja varten.

Tuen järjestämiseksi etsittiin ihmisiä ja keinoja, joiden avulla puhujat selviytyisivät hyvin puhekeikoistaan.

Joensuussa kokeiltiin mallia, jossa yksi ihminen toimii Pohjois-Karjalan alueen kokemuspuhujan tukena. Tukihenkilö toimi myös puhujien ja Me Itse ry:n välillä yhdyshenkilönä.

Hän teki töitä 15 – 20 tuntia kuukaudessa ja oli keikoilla puhujien tukena. Lisäksi hän järjesti alueen puhujille yhteisiä tapaamisia.

Helsingissä ja Turussa aloitettiin tukiverkoston kokoaminen. Verkoston tavoite oli tukea noiden alueiden puhujia. Tämä toiminta jäi toistaiseksi kesken.

Käsikynkkä-projektin tulokset

Edellisessä luvussa kerrottiin Käsikynkkä-projektin toiminnasta eli tuotoksista.

Tässä luvussa kerrotaan, mitä toiminnalla saatiin aikaan. Toisin sanoen nyt ovat vuorossa tulokset. Tulokset kerrotaan neljästä eri näkökulmasta.

Näkökulmat ovat

- puhujien näkökulma
- kuulijoiden näkökulma
- Me Itse ry:n työntekijöiden ja hallituksen jäsenten näkökulma
- yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien näkökulma.

1. Tulokset kokemuspuhujien näkökulmasta

Käsikynkkä-projektin tulokset kokemuspuhujille perustuvat haastatteluihin ja havaintoihin sekä tapaamisten muistioihin.

Kokemuspuhujille kaikkein tärkein tulos toiminnasta oli, että he voimaantuivat ilmaisemaan mielipiteitään.

Koulutuksessa he oppivat, miten puhe valmistellaan ja rajataan. Heidän mielestään koulutuksen keinot olivat hyviä.

Koulutuksen keinoja olivat käytännön harjoitukset, draama ja puheiden videointi.

Koulutus johti voimaantumiseen, koska osallistujat saivat sen aikana tietoa, rohkeutta ja itseluottamusta.

Koulutus tapahtui ryhmissä.
Ryhmistä tuli niiden jäsenille
tärkeitä yhteisöjä.

Ryhmistä tuli niin tärkeitä,
että kokemuspuhujat haluavat
tavata toisiaan myös
projekti loputtua.
Tapaamisten tarkoitus olisi
toinen toisensa tukeminen
ja erilaisista asioista keskustelu.

Kokemuspuhujat pitävät
taustatukea tärkeänä.
Jotkut tarvitsevat tukea
puheen tekemiseen,
puhetilaisuuksiin menemiseen
ja puheen pitämiseen.
Toiset taas voivat toimia
melko itsenäisesti.

Myös kokeneet puhujat
toivoivat tukea silloin, kun
he menevät uuteen paikkaan
tai puhuvat henkilökohtaisista aiheista.
Henkilökohtaisia aiheita ovat
esimerkiksi kiusaaminen ja
seksuaalisuus.

Osa puhujista on valmis ottamaan
lisää vastuuta omista keikoista.
Kun tilaisuuksien järjestäjät
ovat tulleet tutuiksi,
voi mennä puhumaan
ilman tukihenkilöä.

Joidenkin puhujien mielestä
keikoille olisi hyvä mennä
toisen puhujan kanssa.
Silloin puhujat voisivat
tukea toisiaan puheen tekemisessä
ja puheen pitämisessä.

Toisen kanssa voisi myös
keskustella kokemuksista
tilaisuuden jälkeen.

2. Tulokset kokemuspuhujien kuulijoiden näkökulmasta

Tulokset perustuvat haastatteluihin ja webropol-kyselyyn. Webropol-kysely on kysely, joka tehdään internetissä.

Kokemuspuhujien kuulijat olivat opiskelijoita ja opettajia lukiosta, ammattiopistosta sekä sosiaali- ja terveydenhoito-oppilaitoksesta.

Opiskelijat arvostivat sitä, että vammaiset ihmiset kertoivat itse työstä, asumisesta, vapaa-ajasta, parisuhteesta ja muista asioista.

Erityisesti opiskelijoita kiinnostivat henkilökohtaiset kokemukset. Opiskelijat olivat kiinnostuneita myös vammaisten oikeuksista.

Moni opiskelija kohtasi kehitysvammaisen ihmisen puhetilaisuudessa ensimmäisen kerran. Opettajat kertoivat, että vammaisten henkilöiden herättämistä ajatuksista keskusteltiin myös jälkikäteen.

Opettajien mielestä vammaisten henkilöiden esitykset olivat antoisia. Ne edistivät opetuksen tavoitteita sosiaali- ja terveydenhoito-oppilaitoksessa.

Lukiossa vammaisten ihmisten esitykset oli helppo liittää psykologian, uskonnon ja elämäntutkimuksen opetukseen.

Kehitysvamma-alan ammattilaisten mielestä puhujat toivat esille palveluiden käyttäjien näkökulmia ja lisäsivät motivaatiota omaan työhön.

Kehitysvammaisten ihmisten esitykset toivat myös vaihtelua seminaariin,

jossa ne kuultiin.

Ammattilaisten mielestä
kehitysvammaiset ihmiset
olivat oppineet esiintymään ja
ilmaisemaan ajatuksiaan yleisölle
Käsikynkkä-projektissa.

3. Tulokset Me Itse ry:n työntekijöiden ja hallituksen jäsenten näkökulmasta

Tulokset perustuvat
kyselyihin, keskusteluihin,
ohjausryhmän palaveriin ja
palaverimuistioihin.
Osa kyselyistä tehtiin
webropol-kyselynä.

Käsikynkkä-projektin ja
Me Itse ry:n työntekijöiden mielestä
tärkein tulos oli se, että
projektissa koulutettiin
71 kehitysvammaista ihmistä
kokemuspuhujiksi.

On tärkeää, että nämä ihmiset
saivat valmiudet kertoa
kokemuksia omasta arjestaan
sekä yhteiskunnan tuesta
ja palveluista.

Tärkeä tulos on myös se,
että koulutukseen osallistuneiden
henkilöiden ryhmissä oli
hyvä henki.
Ryhmät haluavatkin jatkaa
toimintaa projektin jälkeen.

Me Itse ry:n hallituksen jäsenet
olivat sitä mieltä, että
Käsikynkkä-projekti oli
hyvin ajankohtainen.

Heidän mielestään projekti
sopi erittäin hyvin yhteen
niiden asioiden kanssa,
joita Me Itse ry haluaa edistää.
Näitä asioita ovat muun muassa
ihmisoikeudet ja vammaisten ihmisten
osallisuuden edistäminen.

4. Tulokset yhteistyökumppanien ja sidosryhmien näkökulmasta

Sidosryhmät tarkoittavat niitä tahoja, joiden kanssa Käsikynkkä-projekti oli tekemisissä.

Yhteistyökumppanit taas ovat sellaisia tahoja, joiden kanssa Käsikynkkä-projekti toimi yhdessä.

Käsikynkkä-projektin tärkeimmät yhteistyökumppanit olivat ne järjestöt ja oppilaitokset, jotka tilasivat kokemuspuhujia ja toimivat heidän tukenaan puhetilaisuuksissa.

Käytännössä yhteistyötä tehtiin järjestöjen työntekijöiden ja oppilaitosten opettajien kanssa. Ensimmäiseksi heiltä kysyttiin, miten puhetilaisuudet olivat sujuneet ja miten odotukset täyttyivät.

Lähes kaikki vastasivat, että tilaisuudet sujuivat hyvin ja puhujat toivat esille asioita, joita yhteistyökumppanit olivat toivoneet. He olivat halunneet kuulla kehitysvammaisten ihmisten kokemuksia arkielämästä.

Kun kokemuspuhujat esiintyivät kehitysvammaisille ihmisille tarkoitetuissa koulutuksissa, he näyttivät esimerkillään, miten kehitysvammaiset ihmiset voivat vaikuttaa asioihin yhteiskunnassa.

Joissakin tilaisuuksissa oli liian vähän aikaa puhujan ja yleisön keskusteluun. Tilaisuuden järjestäjälle oli joskus yllätys, miten paljon yleisö halusi keskustella kokemuspuhujan kanssa.

Pientä kielteistä palautetta
tuli myös siitä, että
tilaisuuden järjestäjä joutui
puhujan taustatuen antajaksi.

Myös opettajilta, järjestöjen työntekijöiltä
ja puhujaryhmien taustahenkilöiltä
kysyttiin kokemuksia puhujista.

Työntekijöiden ja opettajien mielestä
kokemuspuhujien osallistuminen
syvensi tilaisuuksien aiheita
ja nosti tilaisuuksien laatua.

Kokemuspuhujien osallistuminen
toi tilaisuuksien järjestäjille
myös uskottavuutta.

Uskottavuus tarkoittaa sitä,
että joku tai jokin vaikuttaa
luotettavalta, osaavalta
ja asioista perillä olevalta.
Esimerkiksi palveluja tuottava järjestö
on monien mielestä uskottava,
jos se ottaa huomioon
käyttäjien tarpeet ja toiveet.

Taustatukihenkilöt toivoivat
koulutusta ja perehdyttämistä
taustatukena toimimiseen.

He tarvitsivat opastusta
kokemuspuhujan kanssa toimimiseen.
He halusivat myös tutustua tarkemmin
puheiden aiheisiin ja
Me Itse ry:n näkemyksiin
noista aiheista.

Taustatukihenkilöt toivoivat myös
tietoa siitä, miten toimitaan
matkojen järjestämisessä ja
palkkioiden maksamisessa.

Yhteistyökumppaneiden mielestä
keikkojen järjestely kuului
ennen kaikkea Käsikynkkä-projektin
työntekijälle.
He olivat kuitenkin
jonkin verran valmiita antamaan
itsekin taustatukea puhujalle.

Yhteistyökumppanit ehdottivat, että vapaaehtoisia henkilöitä houkuteltaisiin taustatuen antajiksi hyvällä koulutuksella ja palkitsemalla heitä jotenkin.

Käsikynkkä-projektin vaikutukset

Edellisissä luvuissa on kerrottu, millä tavoin Käsikynkkä-projekti toimi eli mitä tuotoksia sillä oli. Lisäksi on katsottu, mitä se sai toiminnallaan aikaan, eli mitkä olivat tulokset.

Tässä luvussa tarkastellaan, millaisia vaikutuksia projektin toiminnalla ja tuloksilla on.

Vaikutuksia tarkastellaan kolmesta näkökulmasta.

Ne ovat

- vaikutukset projektiin osallistuneille kehitysvammaisille ihmisille
- vaikutukset Me Itse ry:n toiminnalle tästä eteenpäin
- yhteiskunnalliset vaikutukset.

1. Vaikutukset projektiin osallistuneille kehitysvammaisille ihmisille

Kokemuspuhujilla oli jo koulutuksen aikana vahva halu vaikuttaa asenteisiin sekä yhteiskunnan tukeen ja palveluihin.

Osallistujat saivat lisää osaamista vaikuttamisessa sekä vaikuttamisen kanavia.

Alueellisilla puhujakoulutuksilla Käsikynkkä-projekti edisti 71 kehitysvammaisen ihmisen aktivoitumista ja voimaantumista.

Tämä on tärkeää siksi, että kokemuspuhujat toimivat eri puolilla Suomea. Toisin sanoen he toimivat

myös niillä alueilla, joilla
Me Itse -alajaostot eivät toimi
kovin aktiivisesti.

Koulutus on parantanut
kokemuspohjien mahdollisuuksia
viedä omia asioita eteenpäin.
Englanniksi tätä kuvataan
sanalla self-advocacy.
Sille ei ole aivan täsmällistä
suomenkielistä vastinetta.

2. Vaikutukset Me Itse ry:n toiminnalle tästä eteenpäin

Käsikynkkä-projekti on
vaikuttanut paljon
Me Itse ry:n toimintaan.

Rahoituksen saaminen
Käsikynkkä-projektiin vahvisti
Me Itse ry:n asemaa
vakavasti otettavana
vammaisjärjestönä.

Tärkein vaikutus on,
että Me Itse ry on saanut
paljon uusia jäseniä.
Näin Me Itse ry:hyn on saatu
myös uusia näkemyksiä.
Lisäksi joidenkin alajaosten
toiminta on aktivoitunut.

Käsikynkkä-projekti on tuonut
Me Itse ry:lle useita uusia
yhteiskumppaneita ja verkostoja
etenkin muista järjestöistä
ja ammatillisista oppilaitoksista.

Niiden kanssa Me Itse ry voi lisätä
kehitysvammaisten ihmisten mahdollisuuksia
vaikuttaa tukeen ja palveluihin,
kun niitä kehitetään.
Kehitysvammaiset ihmiset
voivat päästä esimerkiksi
erilaisten työryhmien jäseniksi.

3. Yhteiskunnalliset vaikutukset

On vaikea sanoa, mitä suoria yhteiskunnallisia vaikutuksia Käsikynkkä-projektilla on ollut.

Se kuitenkin voidaan sanoa, että Käsikynkkä-projekti oli hyvin ajankohtainen.

Ajankohtaisuus johtuu siitä, että vammaisliikkeiden voima ja näkyvyys ovat kasvaneet. Samalla palvelujen laatua on alettu arvioida sen perusteella, vastaavatko ne asiakkaiden tarpeisiin. Tätä perustetta kutsutaan asiakaslähtöisyydeksi.

Suorien yhteiskunnallisten vaikutusten näkeminen on vaikeaa siksi, että vaikutukset ovat usein monien asioiden summa.

Projekti ei yleensä yksin saa aikaan suuria yhteiskunnallisia vaikutuksia. Se on kuitenkin tärkeä osa samaan suuntaan kulkevien muutosten virtausta. Niiden yhteinen vaikutus voi olla lopulta hyvinkin suuri.

Se voidaan sanoa varmasti, että viime vuosikymmeninä vammaisten ihmisten kokemuksia on alettu ottaa huomioon yhä enemmän. Monien järjestöjen hankkeet nostavat esille vammaisten ihmisten kokemusasiantuntijuutta. Näin teki myös Käsikynkkä-projekti.

Kokemusasiantuntijuus tarkoittaa, että vammaisia ihmisiä pidetään oman elämänsä asiantuntijoina. He osaavat itse parhaiten sanoa, mitä he tarvitsevat.

Käsikynkkä-projekti nosti kehitysvammaisten ihmisten

kokemusasiantuntijuuden
muiden vammaisryhmien rinnalle
palvelun ja tuen kehittämisessä.

Käsikynkkä-projektin haasteet ja niihin etsityt ratkaisut

Käsikynkkä-projektin suurin pulma
on ollut tämä:
Miten kokemuspuhujien
taustatuki voitaisiin järjestää?

Projektilla oli vain yksi työntekijä,
mutta kun kokemuspuhujien koulutus
laajeni eri puolille Suomea,
myös kokemuspuhujia valmistui
yhä enemmän.

Kokemuspuhujiksi tuli lisää
myös sellaisia puhujia,
jotka olisivat tarvinneet taustatukea.
Työntekijä ei pystynyt
yksin järjestämään tukea
niin monelle ja niin paljon
kuin olisi pitänyt.

Pulmaa ryhdyttiin ratkaisemaan
kokeilemalla Pohjois-Karjalassa
alueellista tukihenkilöä.

Ratkaisua haettiin myös
tiivistämällä yhteistyötä
niiden järjestöjen ja oppilaitosten kanssa,
jotka tilaavat puhujia.

Tarkoitus oli, että kun ne
tilaavat kokemuspuhujan,
joku heidän edustajistaan
antaisi puhujalle taustatukea.

Taustatuen ongelmien lisäksi
kokemuspuhujien toimintaa haittasi,
ettei heillä aina ollut varaa
matkustaa puhujakeikalle.
Puhuja ei aina myöskään osannut
tilata lippua junaan tai bussiin.

Lisäksi puhujien tilaajilla oli
epäselvyyksiä kulujen ja

palkkioiden maksamisessa.

Ongelmat pyrittiin ratkaisemaan siten, että niistä keskusteltiin etukäteen puhujien koulutuksessa. Myös tilaajille tehtiin selkeämmät ohjeet.

Lupaavat käytännöt ja niiden juurruttaminen

Juuruttaminen tarkoittaa hyväksi havaitun toiminnan tekemistä pysyväksi.

Käsikynkkä-hankkeessa syntyi 12 lupaavaa käytäntöä eli toiminnan tapaa. Ne esitellään seuraavaksi.

1. Yhteydenotot yhteistyökumppaneihin

Projektin aikana keskusteltiin yhteistyökumppaneiden kanssa siitä, millä keinoilla puhujien toimintaa voitaisiin jatkaa.

Nämä keskustelut käytiin Salon seudun ammattiopiston, Kehitysvammaisten Palvelusäätiön ja Haaga-Helian ammatillisen opettajakorkeakoulun kanssa.

2. Aiesopimukset

Aiesopimus tarkoittaa alustavaa sopimusta jostakin asiasta tai toiminnasta.

Käsikynkkä-projektissa keskusteltiin aiesopimuksesta Kehitysvammaisten Palvelusäätiön, Haaga-Helian ammatillisen opettajakorkeakoulun ja Kehitysvammaisten Tukiliiton kanssa.

Keskustelut koskivat sitä, miten puhujapankki toimisi

yhteistyön avulla siinä tapauksessa, että Käsikynkkä-projekti saa mahdollisuuden kehittää puhujapankkia tulevaisuudessa.

Yhteistyökumppanit olivat valmiita sitoutumaan kokemuspuhujien käyttämiseen entistä suunnitelmallisemmin.

3. Koulutusmalli

Käsikynkkä-hankkeen puhujakoulutusten pohjalta tehtiin materiaalipaketti, joka koottiin koulutuksen mallikansioksi.

Kansion materiaalit ovat myös muistitikulla. Siltä Me Itse ry voi siirtää tärkeimpiä asioita kotisivulleen.

Mallikansiossa on muun muassa ohjeet puhujille hyvistä käytännöistä eli toimintatavoista puhujakeikkoja varten.

Koulutusmallia ja materiaalikansiota voi soveltaa myös muihin koulutuksiin.

Syksyllä 2012 ruotsinkielinen Steg för steg sovelsi koulutusmallia omaan puhujakoulutukseensa. Myös Kehitysvammaatuki 57:n Vekkari-projekti ja Kehitysvammaisten Tukiliiton Mahti-projekti ovat soveltaneet Käsikynkän koulutusmallia.

4. Koulutuskäytännöt

Koulutuskäytännöt tarkoittavat sitä, miten koulutuksissa toimitaan.

Koulutuskäytäntöihin kuului esimerkiksi

koepuhe oikealle yleisölle.

Käsikynkkä-projektissa koulutusta luotiin selkokieliseksi ja esteettömäksi.

Lisäksi toimintatavoista luotiin ajattomat eli sellaiset, että niitä ei tarvitse muuttaa vuosien kuluessa.

Näin koulutuksessa voidaan toimia tulevaisuudessa samalla tavalla kuin nyt.

Koulutuskäytäntöjä voidaan käyttää esimerkiksi Me Itse ry:n toiminnassa.

5. Seminaarimalli

Seminaari on hyvä väline vaikuttamiseen ja verkostojen luomiseen.

Mallin luomisessa kehitysvammaiset puhujat osoittivat, että he pystyvät suunnittelemaan ja järjestämään tilaisuuksia taustatuen avulla.

Mallin avulla puhujat pystyivät määrittelemään seminaarin kohderyhmän eli sen, keille seminaari oli tarkoitettu.

Mallin avulla puhujat hahmottivat myös heille läheiset verkostot. Verkostoihin kuului muun muassa muita vammaisia ihmisiä, toimintakeskusten ja asuntolakotien työntekijöitä, opiskelijoita, päättäjiä ja viranomaisia.

Seminaarit rohkaisivat kokemuspuhujia ajamaan itselleen tärkeitä asioita. Tämä kiinnosti myös mediaa. Mediaan pääsy vahvisti puhujien roolia asiantuntijoina ja antoi uskottavuutta sille,

mitä he sanoivat.

Seminaarimalli voidaan siirtää
Me Itse ry:n jäsenistön ja
alajaosten toimintaan.

6. Ohjauskäynnit

Ohjauskäynnit tarkoittivat
tapaamisia, joihin osallistuivat
puhujat, heidän kouluttajansa
ja projektin työntekijä.
Ohjauskäynnit tehtiin kunkin
alueen puhujista muodostuneiden
koulutusryhmien luokse.

Ohjauskäynnillä keskusteltiin
esimerkiksi niistä keinoista,
joiden avulla puhujat selviytyvät
puhetehtävistään niin
omatoimisesti kuin mahdollista.

Ohjauskäyntien mallia
voidaan käyttää myös
Me Itse ry:n ja sen alajaosten
toiminnassa.

7. Oppilaitosyhteistyö

Oppilaitosyhteistyö tarkoittaa
käytännössä yhteistyötä
Haaga-Helian ammatillisen
opettajakorkeakoulun ja
Salon seudun ammattiopiston
lähihoitajien koulutusohjelman
kanssa.

Yhteistyötä tehdään niin,
että kokemuspuhujat käyvät
jatkossakin puhekeikoilla
oppilaitoksissa.

Kokemuspuhujien ansiosta
opiskelijat saavat tutustua
kehitysvammaisiin ihmisiin ja
heidän kokemuksiinsa
jo opintojen aikana.

8. Puhujakeikat verkkoympäristössä

Verkkopuheen mallia kokeiltiin Haaga-Heliassa.

Verkkopuhe tarkoitti sitä, että kokemuspuhuja puhui opiskelijoille ja opettajille kotona tietokoneensa äärellä.

Puhe välittyi mikrofonin ja nettiyhteyden avulla ja ConnectPro-ohjelmalla. Haaga-Helian lehtori antoi puheen pitämiseen etätukea koululta.

Verkkopuhe on esteetön eikä puhujalle tule kustannuksia keikalle matkustamisesta.

Verkkopuheelle ei myöskään ole maantieteellisiä esteitä.

9. Erilaiset taustatuen mallit

Taustatuen kehittäminen saatiin käsikynkässä alulle. Yksi kehittyvä malli olisi sellainen, että kunkin alueen kokemuspuhujilla on yhteinen tukihenkilö.

Toisessa mallissa ne järjestöt ja oppilaitokset, jotka tilaavat puhujia, huolehtivat myös taustatuesta.

Vaikka taustatuen antamiseen ei vielä syntynyt valmista mallia, tukemisesta saatiin arvokkaita kokemuksia. Niistä on hyötyä, kun tukea kehitetään edelleen.

Kokemukset opettivat, että yksi ja sama tukemisen malli ei sovi kaikille puhujille. Kokemuspuhuja voi tarvita monenlaista tukea sen mukaan,

millainen kehitysvamma
hänellä on.

Toinen kokemus oli, että
on hyödyllistä, jos taustatukija
tuntee kokemuspuhujan.
Myös erilaisten verkostojen
tuntemuksesta on hyötyä,
koska niiden kanssa voi
tehdä yhteistyötä
puhujan tukemisessa.

Tukijalla pitää myös olla
oikea asenne
taustatuen antamiseen.

Puhujien tilaajien mielestä
taustatuen antamista
ei voi jättää niiden vastuulle.

10. Puhujapankki

Puhujapankkia pitää vielä
kehittää, mutta sen
perusidea ehdittiin todeta
hyväksi ja tarpeelliseksi.

Puhujapankkiin on tarkoitus
koota tiedot kaikista
kokemuspuhujista.
Toistaiseksi puhujapankki
ei kuitenkaan toimi tietokantana
kovin hyvin.

Projektissa huomattiin,
että puhujapankkiin pitäisi
kirjata hyvin monenlaista tietoa.
Tämä johtuu siitä, että
kehitysvammaiset ihmiset
ovat hyvin erilaisia.
Yksi tarvitsee paljon tukea ja
toinen vain vähän.

Muun muassa jokaisen puhujan
yksilölliset tuen tarpeet
pitäisi kirjata tarkasti,
jotta puhuja saisi itselleen
puhekeikalla riittävän tuen
ja keikka onnistuisi.

Jos puhujapankissa on vain pari perustietoa puhujasta, tilaaja ei saa hänestä oikeaa käsitystä.

11. Julkisen sektorin työryhmiin osallistuminen

Kun puhutaan toiminnasta, julkinen sektori tarkoittaa esimerkiksi palvelujen kehittämistä ja järjestämistä verovaroin.

Kun puhutaan toimijoista, julkinen sektori tarkoittaa lähinnä kuntia, kaupunkeja ja valtiota.

Kokemuspuhujat pääsivät julkisen sektorin työryhmiin, joissa oli ihmisiä monista eri ammateista.

Työryhmissä kokemuspuhujat saivat mahdollisuuden osallistua tuen ja palvelujen kehittämiseen.

Me Itse ry tuli projektin ansiosta tunnetummaksi vammaisalan työryhmissä. Siksi sen on nyt helpompi toimia tavoitteidensa ajamiseksi.

12. DVD-materiaali

DVD, joka kuvattiin kokemuspuhujien esityksistä, jää Me Itse ry:n käyttöön. Sitä käytetään puhujien tukena, yhdistyksen koulutuksissa ja toiminnan esittelyssä.

Juurruttamisen haasteita

Toiminnan juurruttamisen eli pysyväksi tekemisen haaste on kokemuspuhujien runsas ja yksilöllinen tuen tarve.

Haaste on myös se,
että puhetilaisuudet
ovat vaatavuudeltaan
erilaisia.

Puhujapankin kehittäminen
ja toimivaksi saaminen
ovat myös haasteita.

Käsikynkkä-projektin emojärjestön
eli Me Itse ry:n resurssien eli
voimavarojen niukkuus
on huolestuttavaa,
koska jäsenmäärä kasvaa
koko ajan.

Yhä isompaa jäsenten joukkoa
pitäisi palvella niukoilla
voimavaroilla.
Onneksi projekti on tuonut
Me Itse ry:lle uusia verkostoja
ja yhteistyön mahdollisuuksia.

Käsikynkkä-projektin työntekijä
vaihtui projektin puolivälissä.
Sen takia toiminta hidastui
noin puoleksi vuodeksi.
Uusi työntekijä löytyi
maaliskuussa 2011.

Hidastuksen takia
toimintojen juurruttaminen
jäi jonkin verran kesken,
mutta projekti saavutti
määrälliset tavoitteensa.

Käsikynkkä-projektin tärkein anti

Käsikynkkä-projekti toi
paljon hyödyllistä kokemusta
kehitysvammaisille ihmisille
oman asian ajamiseen.

Raportti päättyy tässä
tiivistelmään projektin
tärkeimmistä saavutuksista.

Tärkeimmät saavutukset
ovat seuraavat:

Saatiin 71 koulutettua
kokemuspuhujaa.
Heistä 68 eli melkein kaikki
ovat sitoutuneet toimintaan
myös jatkossa.

Saatiin uusia edustajia
Me Itse ry:hyn.

Saatiin kehitysvammaisten ihmisten
ääni kuulumaan laajasti.

Kokemuspuhujat voimaantuivat ja
heidän itseluottamuksensa vahvistui.
Myös heidän
yksilöllinen identiteettinsä
eli itsensä tunteminen ja
käsitys omasta itsestä
vahvistuivat.

Me Itse ry:n jäseniä
arvostetaan entistä enemmän.

Kehitysvammaisten ihmisten
omat mielipiteet, puheenvuorot
ja näkökulmat otetaan vastaan
aiempaa vakavammin
ja asiallisemmin.

Me Itse ry:n verkostot ovat
laajentuneet ja monipuolistuneet.
Tämä on vahvistanut
Me Itse ry:n asemaa ja
uskottavuutta
kehitysvamma-alalla.

Saavutuksiin kuuluu
myös kaksi hyvää aloitusta,
nimittäin puhujapankki
ja taustatuen järjestäminen.
Näiden osalta työ jatkuu.